

Considerații privind valoarea istorico-documentară a actelor create de către fostele consilii populare comunale

MIHAI APAN

Una dintre principalele coordonate ale activității instituției noastre, care le determină și susține pe celelalte, este stabilirea valorii istorice a documentelor și ulterior preluarea în depozitele Arhivelor Statului a acelor documente, care, prin încărcătura de informații, își aduc contribuție importantă și la cunoașterea istoriei patriei noastre – România, în perioada 1968 –1989.

Consiliile populare comunale, în ierarhia social-politică a instituțiilor de tip socialist din țara noastră, prin natura activității pe care au desfășurat-o, au avut tangență cu toate resorturile vieții social-economice din mediul rural, acționând de fapt asupra acestora în scopul aplicării hotărârilor fostului partid comunist.

Categoriile de documente elaborate și primite de către consiliile populare comunale, care se păstrează în arhivele consiliilor locale comunale se referă la o multitudine de domenii ale vieții social-economice. O categorie importantă de documente care au fost emise de către organul ierarhic superior sunt dispozițiunile curente de serviciu și actele de îndrumare curentă, care aveau ca scop buna funcționare a Biroului executiv și al întregului aparat al Consiliului popular comunal.

Hotărârile, dispozițiunile, circularele și instrucțiunile fostului consiliu popular județean, trimise consiliilor populare comunale privesc o paletă foarte largă de probleme, care se referă la propunerile alegătorilor în perioada alegerilor de deputați, îndeplinirea planurilor de producție și respectarea prevederilor bugetare ale unităților economice din raza de activitate a consiliului popular comunal, desfășurarea procesului de învățământ, activitatea în domeniul urbanizării localităților rurale ș.a.

Documentele create cu ocazia desfășurării sesiunilor consiliilor populare comunale le includem în categoria actelor juridice constitutive de drepturi. Întrucât, cu ocazia acestor lucrări, se alegeau biroul executiv, comisiile permanente, numirea secretarului biroului executiv și șeful postului de miliție, fiind prezentate în acest cadru rapoartele comisiei de validare privind verificarea documentelor, în baza cărora au fost declarați aleși deputații, precum și repartizarea acestora în comisiile permanente.

Documentele create de către biroul executiv, ca organ ales al consiliului popular comunal, elaborează hotărâri importante, care priveau analiza execuției bugetare, adoptarea planului și a bugetului local, realizarea contribuției în muncă a cetățenilor, mobilizarea membrilor C.A.P. la executarea lucrărilor agricole, realizarea planului de venituri și cheltuieli din contribuția bănească a cetățenilor ș.a.

Deciziile biroului executiv, care priveau activitatea consiliului popular comunal trebuie să le avem în vedere când stabilim categoriile de documente pentru preluare, deoarece se referă la activitatea culturală din comună, lansarea unor lucrări de investiții, parcelarea terenurilor agricole, analiza rezolvării cererilor, reclamațiilor și sesizărilor cetățenilor ș.a. Ar fi util ca aceste decizii să se păstreze în unități arhivistice separate de deciziile privind personalul de serviciu.

Procese-verbale de ședință ale biroului executiv, în afară de problematica menționată mai înainte, mai cuprind și alte aspecte fundamentale ale activității desfășurate de către fostele consilii populare comunale: măsuri privind asigurarea

bunei desfășurări a activității în unitățile de învățământ, analiza activității antiinfraționale a postului de miliție, stadiul de rezolvare a sesizărilor și cererilor cetățenilor, gospodărirea și administrarea fondului silvic și altele.

Informările și rapoartele trimise organelor ierarhic superioare se întocmeau de către un membru al biroului executiv sau în numele administrației de stat, cu privire la îndeplinirea unei sarcini sau atribuțiuni de serviciu, pentru semnalarea unor stări de lucruri, sau prezentarea activității dintr-un domeniu de activitate, urmare a unei dispoziții date, din oficiu sau în temeiul unor prevederi legale.

Sesizările, reclamațiile și cererile cetățenilor, împreună cu referatele, adresele și răspunsurile privind examinarea și soluționarea lor trebuie să fie cuprinse în nomenclatoarele consiliilor locale cu termen de păstrare permanent, reflectând de fapt modul de aplicare a legilor statului de drept, spre deosebire de aceleași categorii de documente din arhivele fostelor consilii populare comunale, care, în unele situații, au fost eliminate spre reciclare, având termen de păstrare de 3 ani, conform indicatoarelor.

Bugetul, cu părțile sale componente, ne prezintă o sinteză, în cifre, a modului în care a fost gospodărită averea comunală, sursele de realizare a veniturilor și efectuarea cheltuielilor pentru dezvoltarea economico-socială a comunei. Această sinteză se referă, în principal, la încasarea impozitelor și taxelor de la contribuabili, veniturile realizate din unitățile bugetare, cheltuieli pentru unități și servicii de gospodărire comunală, întreținerea grădinițelor, școlilor, bibliotecilor, căminelor culturale și altor așezăminte culturale.

Ca formă de evidență agrară introdusă în anii 1947 – 1948 și respectiv 1950 – 1951, registrul agricol a furnizat an de an informații valoroase asupra potențialului agricol al gospodăriilor populației, întregind volumul de date obținut prin recensăminte, sondaje, monografii ș.a.

Registrul agricol elaborat pentru perioada anilor 1973 – 1980, spre exemplu, permite cunoașterea unor aspecte privind evoluția efectivelor de animale, suprafețele cultivate cu principalele culturi, producția agricolă vegetală și animală obținută de gospodăriile populației, iar cele proiectate pentru anii 1981 – 1985, și în continuare până în anul 1989, conțin și îmbunătățiri de ordin metodologic și organizatoric.

O primă imagine a structurii sociale a gospodăriilor populației se poate forma pe baza grupării gospodăriilor după categoria de gospodărie. Deși globală, această imagine cuprinde o colectivitate grupată în trei categorii și anume: gospodării personale ale membrilor C.A.P., gospodării agricole individuale și gospodării ale personalului muncitor din întreprinderi și instituții, ale micilor meseriași individuali și ale altor grupe de populație.

Datele personale privind membrii gospodăriei, care se referă la sex, situația față de capul gospodăriei, data nașterii, studiul și locul de muncă, permit efectuarea unor cercetări asupra mărimii și structurii gospodăriilor, stabilind tipologia acestora, resursele de muncă, populația ocupată pe sexe și grupe de vârstă, orientarea socio-profesională a populației rurale, fluxul migratoriu al forței de muncă, elaborarea unor balanțe ale forțelor de muncă ș.a.

Fondul funciar și structura sa pe categorii de terenuri, structura suprafețelor cultivate, nivelul mediu al producției obținute, completate cu informații culese prin cercetări suplimentare, privind direcțiile de cercetare în cultivarea terenurilor, factorii care influențează producția vegetală, baza tehnico-materială a agriculturii gospodăriilor populației ș.a. reprezintă aspecte importante privind gradul de dezvoltare a agriculturii în perioada socialistă. Imaginea dezvoltării zootehniei în

gospodăriile populației se poate forma pe baza datelor privind efectivele de animale pe specii și categorii, evoluția efectivelor de animale.

Informații privind casa și construcțiile gospodărești permit formarea unei imagini globale asupra dotărilor edilitare și pot constitui punctul de plecare pentru organizarea unor cercetări privind condițiile de locuit, gradul de confort și mutațiile intervenite. Datele cuprinse în registrul agricol permit realizarea unor cercetări complexe, care să cuprindă aspecte socio-demo-economice. Ne gândim la eventualitatea cercetării datelor cuprinse în registrul agricol, îndeosebi în edițiile mai vechi, pentru utilizarea lor în scopul fundamentării unor teze sau idei de istorie contemporană.

Din analiza atentă a nomenclatorului consiliilor populare comunale (edițiile 1969 și 1979) rezultă că sfera de cuprindere a documentelor cu valoare istorică și documentară este mult mai largă, cuprinzând și alte categorii, care însă au în plus și o valoare practică, de zi cu zi, în activitatea consiliilor locale existente. Asemenea documente sunt documentele juridice de constatare, documentele de procedură și certificatele.

În categoria documentelor juridice de constatare distingem categoria documentelor prin care se constată existența unor fapte juridice materiale, adică fapte sau evenimente, care, potrivit legii, sunt generatoare de drepturi juridice (actele de stare civilă, încheierile notariale de autentificare a înscrisurilor sau documentul de înregistrare al căsătoriei). Documentele de procedură sunt legate de modul de desfășurare a activității organelor administrației de stat, de modalitatea elaborării sau executării documentelor administrației de stat, îndeosebi a documentelor cu caracter jurisdicțional (citațiile, comunicările de acte, înștiințările sau somațiile). Ele au menirea de a asigura legalitatea elaborării și executării actelor și de a ocroti drepturile subiecților, care se află în litigiu sau între care s-a creat raportul juridic respectiv.

Certificatele sau adeverințele sunt înscrisuri prin care se atestă date sau situații, care rezultă din înregistrările făcute în condițiile stabilite de lege. Asemenea documente sunt numirile, lucrările privind evidența și retribuirea personalului, o mare parte din actele notariale, dosarele de cauze civile și penale, de personal, precum și alte documente, a căror păstrare permanentă sau de durată îndelungată este motivată din punct de vedere juridic, financiar, de cerințele evidenței populației și ale dosarului de personal.

Aceste categorii de documente, în perspectiva viitorului, pe lângă importanța istorică și documentară, au și o valoare practică de moment, care explică păstrarea lor o perioadă de cel puțin 100 de ani, la creatorul de fond.

Este important să se înțeleagă necesitatea preluării în depozitele Arhivelor Statului a documentelor care prezintă importanță istorică și documentară, create de către fostele consilii populare comunale, pentru faptul că ele acoperă și din punct de vedere teritorial cea mai mare parte a teritoriului țării noastre, iar informația sintetică din documentele forurilor superioare nu poate cuprinde toate aspectele problemelor.